

Slovenska
filharmonija

FKK

FKK 1

Sezona 2022/23

*Mala žalna
glasba*

FKK 1 Sezona 2022/23

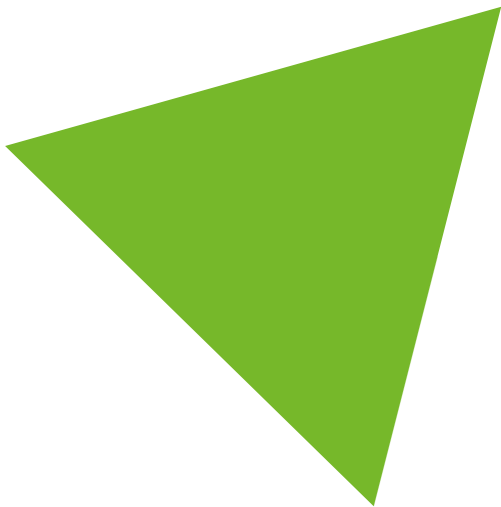
27. in 28. oktober 2022 ob 19.30
Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Mala žalna glasba

Orkester Slovenske filharmonije

Heinz Holliger
dirigent

Miran Kolbl
koncertni mojster

Franz Schubert (1797–1828)

ork. Roland Moser

Simfonija v D-duru, D. 936A

Allegro

Andante

Scherzo

Miran Kolbl, *violina*

Irina Kevorkova, *violina*

Samuel Burstin, *viola*

Igor Škerjanec, *violončelo*

Ivan Šoštarič, *violončelo*

Franz Schubert

Nonet v es-molu, D. 79, »Pogrebna
slovesnost Franza Schuberta«

Roland Moser (1943)

Echoraum k Nonetu »Pogrebna
slovesnost Franza Schuberta«

Franz Schubert

Simfonija št. 7 v h-molu, D. 759,
»Nedokončana«

Allegro moderato

Andante con moto

Zametki javnega uveljavljanja in skladateljskega ugleda **Fanza Schuberta** (1797–1828) se izrisujejo nekje pred prvo javno izvedbo *Vilinskega kralja* (1821). Dotlej je bilo – kljub izvedbi *Maše v F-duru* v letu Dunajskega kongresa (1814), omembi v dnevnem časopisju (1817) in natisu skladbe (1818) – Schubertovo ime znano predvsem v krogu prijateljev. O njegovih ustvarjalnih začetkih vemo malo. Odlično glasbeno izobrazbo mu je omogočilo petje v zboru cesarske dvorne kapele, pričevanja omenjajo njegovo poustvarjalno nadarjenost, o prvih skladbah pa ni nobenih zapisov. O Schubertovem talentu priča opazka, ki jo je njegovemu očetu namenil skladatelj in glasbenik Michael Holzer: »Ko sem ga želel naučiti nekaj novega, je že vse znal.«

Schubertova skladateljska uveljavitev se je v primerjavi z Mozartom, Beethovnom ali Lisztom zgodila razmeroma pozno, pa še to le ob delu opusa, kot ga poznamo danes. Po drugi strani pa je presunljivo to, da je v času, ko je bil še povsem neznan, napisal nekaj sto samospevov, sonate, godalne kvartete, šest simfonij, gledališka in sakralna dela, torej skupaj skoraj dve tretjini svojih del.

Po značaju naj bi bil sramežljiv in skromen, pri promoviranju svoje umetnosti pa premalo vztrajen in odločen. Vendar je imel prav v prijateljih močno zaledje, saj so ti skrbeli za promocijo njegovih skladb na koncertnih odrih in pri založnikih, zlasti v času, ko si je kot skladatelj utiral pot. Schubertov čas je bil res čas, ko je Dunaj slavil in spoštoval Beethovna, ljubil Rossinija ter vzdihoval za Paganinijem, vendar je po letu 1820 prav tako pozdravil Schubertov

vstop na dunajsko koncertno prizorišče. Založniki so se zanimali le za njegove samospeve ter zelo priljubljena priložnostna klavirska dela (plese), ker večjega dela »zamolčanega« skladateljevega opusa sploh niso poznali.

Med vsemi glasbenimi zvrstmi, ki jih je Schubert pisal, je bila njegovim prijateljem in podpornikom najmanj zanimiva orkestrska glasba. Ko je Antonio Salieri nekoč dejal: »On je genij! Napiše lahko karkoli: pesmi, maše, godalne kvartete ...,« ni omenil simfonične glasbe. Poleg Salierija se je Schubertov umetniški krog (kjer so bili poleg glasbenikov tudi pesniki, dramatik, slikarji in filozofi) veliko bolj ukvarjal z intimnejšimi oblikami muziciranja. Kljub temu sega Schubertovo zanimanje za pisanje orkestrskih del v najstniška leta. Spremljalo ga je vse življenje, vse do zadnjih zapisov na smrtni postelji.

V starosti, ko je Beethoven napisal svojo prvo simfonijo, je Schubertu preostalo le še leto dni življenja. V manj kot osemnajstih letih je napisal več kot tisoč del. Strast do simfonične literature izpričuje trinajst načrtovanih simfonij, od katerih mu jih je uspelo dokončati sedem (brez znamenite »Nedokončane« simfonije).

Številčenje Schubertovih simfonij je še vedno kočljivo vprašanje, saj so nekatera dela ostala v skicah in klavirskih izvlečkih. Poleg številčenja je glasbenim zgodovinarjem in raziskovalcem v preteklosti povzročalo nemalo preglavic razumevanje in slogovno »predalčkanje« Schubertove simfonične govorice. Prav s simfonično ustvarjalnostjo je begal njene tolmače, čeprav je že Robert Schumann davnega leta 1838 opozoril na genialnost »Velike« simfonije v C-duru.

Schubertov simfonični opus je dirigent sir Colin Davis jedrnato in zelo poenostavljeno opisal takole: »Dve slavni simfoniji, ki ju vsi poznamo, št. 6 se ne predvaja veliko, št. 5 je zelo znana, št. 4 se občasno igra, št. 3 je lepa in kratka; št. 2 je peklenko težka in zelo dolga, št. 1 ljubka, očarljiva skladba, ki se redkokdaj sploh igra.«

Če je prvih šest simfonij nastalo za izvedbo v družinskem krogu ali krogu prijateljev, pa so zrele simfonije nastajale »za predal« (brez naročila, brez pokrovitelja in brez možnosti za izvedbo). Prve simfonije so mladostna dela (1813–1818), izraščajo iz mozartovsko-haydnovske tradicije in predstavljajo nekakšen pozen odzven klasicistične simfonije.

Med letoma 1818 in 1822 si je Schubert prizadeval razviti bolj individualno, subjektivno pojmovanje štiristavčnega sonatnega ideala, osvobojeno preteklosti in hkrati totemske sence Beethovnovih simfonij. Samokritičnost in preizpraševanje sta botrovala številnim nedokončanim simfoničnim poskusom. Z nedokončano simfonijo v E-duru (za nekatere simfonijo številka sedem, za druge neoštevilčeno) iz leta 1821 je naredil odločilen odmik od klasicistične tradicije.

V niz nedokočanih sodi tudi znamenita **Simfonija št. 7** (oz. št. 8) **v h-molu, D. 759**, imenovana »**Nedokočana**«. Oktobra 1822 je Schubert začel skladati delo in dokončal prva dva stavka. Tretjega, scherzo, je skiciral, vendar orkestriral le nekaj taktov. Zakaj simfonije ni nikoli dokončal, danes ne vemo. Vemo pa, da se je prav v tistem času soočil s krutim dejstvom, da je neozdravljivo bolan.

Dva stavka, ki danes predstavljata Schubertovo »**Nedokončano**« simfonijo, je vse do šestdesetih

let 19. stoletja hranil Anselm Hüttenbrenner v Gradcu. Davnega leta 1823 je Schubert v zahvalo za prejetje častne diplome graške glasbene družbe poslal rokopis prvih dveh stavkov prijatelju Josefu Hüttenbrennerju z namenom, da jih ta dostavi Štajerskemu glasbenemu društvu. Josef rokopisov ni predal društvu, pač pa v hrambo bratu Anselmu. Šele obisk dirigenta Johanna von Herbecka leta 1865 je Anselma spodbudil, da je partituro razkril javnosti. (Zanimiva vzporednica spremlja tudi naslednjo Schubertovo simfonijo, *Simfonijo v C-duru*, imenovano »Velika«. Tudi ta je bila najdena v predalu – leta 1838 jo je pri Schubertovem starejšem bratu Ferdinandu odkril Robert Schumann.)

Zdi se, da edinstven začetek simfonije s temačno in skrivnostno temo v nizkih godalih nima predhodnika v dotedanjem repertoarju. Prvi stavek je sonatni, a po značaju razkriva in povezuje dva Schubertova svetova: liričnost samospevov na eni, ter občutek obupanosti ali celo groze, ki je odtelej prodiral v večji del Schubertove glasbe, na drugi strani. Drugi stavek, *Andante*, je prostor, v katerega vstopajo sence gradiva prvega, obdane z liričnostjo, nežnostjo, umirjenostjo in vedrino.

V letu 1828, ko je Schubert dokončal ciklus samospevov *Labodji spev*, *Godalni kvintet*, zadnje tri klavirske sonate in *Mašo v Es-duru*, je jeseni tako rekoč na smrtni postelji pričel skladati ***Simfonijo v D-duru, D. 936A*** (deveta oz. deseta), a je ostala v klavirskem zapisu, prav tako nedokončana, z redkimi navedbami instrumentacije. Če sedma in

osma predstavljata skladateljev preboj v nov, osebni simfonični izraz, je zadnja simfonija več kot očitno afirmacija polnokrvnega romantičnega duha, ki že skoraj preroško napoveduje Lisztove transformacije tem, Brahmsovo sintezo kontrapunktske erudicije ter ciganskih tem, Brucknerjev tempo in svečanost teksture trobil.

Prvi stavek, *Allegro*, je sonatni, a se močno odmika od klasicističnih modelov. Je obsežen, s številnimi menjavami tempa in nenavadnimi spremembami tonaliteta. Drugi stavek, *Andante*, je nespokojna žalostinka široke spevnosti in tudi himnične vzvišenosti. V svojem izrazu napoveduje duha Mahlerjeve glasbe. Tretji stavek je sinteza scherza in finala v kontrapunktski zasnovi. Zdi se, da Schubert ni ostal ravnodušen do Beethovnovih kontrapunktskih intervencij v poznih delih, še posebej v znameniti *Deveti simfoniji*, ki jo je po vsej verjetnosti slišal leta 1824. Nocojšnjo različico simfonije je dokončal in orkestral Roland Moser.

Schubertova glasbena zapuščina obsega bogat opus komornih del za najrazličnejše zasedbe, od duetov do nonetov. Med temi najdemo tudi dva okteta in nonet. *Pihalni oktet v F-duru, D. 72* je mladostno nedokončano delo (1813), znameniti *Oktet v F-duru, op. 166, D. 803* (1824) pa je eno maloštevilnih Schubertovih komornih del, nastalih po naročilu. **Nonet v es-molu, D. 79**, za dva klarineta, dva fagota, kontrafagot, dva rogova in dve pozavni, s podnaslovom »**Pogrebna slovesnost Franza Schuberta**«, je skladatelj zložil, ko je bil star šestnajst let. Viri pravijo, da je delo napisal v enem dnevu. Uganka ostaja, kaj je tako mladega skladatelja spodbudilo k pisanju žalne skladbe, nič manj skrivnosten ni

podnaslov. Je nonet žalostinka ob nepričakovani izgubi prijatelja iz šolskih klopi? Ali pa izraz žalosti ob smrti dunajskega pesnika Theodorja Körnerja, padlega avgusta v osvobodilni vojni proti Napoleonu v bližni Gadebuscha, ki ga je Schubert tako občudoval? Morda so bili razlogi osebne narave oz. skladateljeva globoka notranja stiska v času šolanja na Dunaju, ko je bil gojenec cesarskega semenišča Stadtkonvikt in pevec dvornega deškega zbora? Morda pa je nonet izraz domišljije o svojem lastnem pogrebu. Psalmidija dela, ki izrašča iz enakomernega ritmičnega utripa in ponavljajoče se dvodelne melodije, spominja na žalno slovesnost. V tej se spletajo melanholija, osamljenost in navidezna spokojnost. Raba nenavadnih kromatičnih postopov na teh inštrumentih ustvarja zatemnjene zvočne barve, ki dodatno podčrtujejo značaj noneta.

Skladba *Echoraum k Nonetu »Pogrebna slovesnost Franza Schuberta«* (2018) je skladateljski odziv in odmev **Rolanda Moserja** (1943) na Schubertov nonet. Kot sam pravi, v kompoziciji povzema idejo o širitvi, na način kot se zvok širi in reflektira v svojevrstni sobi odmeva. »Tako kot velike, dolge sence pred sončnim zahodom postanejo vidne na tleh, tako so motivi raztegnjeni v času, saj se premikajo zelo počasi. Nabor inštrumentov je razširjen na dvanajst nizkih godal in timpane. Pravzaprav se vse skupaj iz takta v takt ponavlja. Usodna tonaliteta v es-molu vseskozi ostaja – seveda nekoliko razširjena.«

Švicarski skladatelj Roland Moser je zagovornik individualne radovednosti in sklada eksplicitno

Roland Moser

tisto, kar bi sam želel slišati. Njegov odnos do tradicije je odnos kritičnega spoštovanja; ne zavrača ničesar (npr. tonskih razmerij, konsonanc in sozvočij, diatoničnosti), prav tako pa ne verjame v koncept »čiste glasbe«. Njegov zvočni svet je poln namigov na preteklost, ti pa v novih konstelacijah ustvarjajo glasbo številnih in novih pomenov. Zanima ga raziskovanje novih tonskih sistemov, vsakodnevnih akustičnih pojavov, sistematično raziskovanje harmonskih in časovnih pojavov ter odnos med govorom in glasbo.

Moser je kompozicijo študiral pri Veressu na bernskem konservatoriju (1962–1966), pri Fortnerju na freiburški glasbeni šoli (1966–1969) in v Studiu za elektronsko glasbo na kölnski visoki glasbeni šoli. Glasbeno teorijo in kompozicijo je poučeval na konservatoriju v Winterthurju in pozneje na glasbeni akademiji v Baslu. Njegov obsežen opus vključuje prefinjena solistična dela, komorno glasbo in opere. Kot član ansambla Neue Horizonte Bern, katerega člani so bili pretežno skladatelji, si je več kot petdeset let nabiral izkušnje na področju eksperimentalne glasbe.

Katarina B. Hočevar

VIP 2 Vokalno-
instrumentalni
program

VIP

V skrivnosti

4. november 2022

ob 19.30

Predkoncertni pogovor ob 18.30

Dvorana Marjana Kozine
Slovenska filharmonija

**Zbor in
instrumentalni
ansambel
Slovenske
filharmonije**

Tõnu Kaljuste
dirigent

Alfred Schnittke:
Rekviem

Arvo Pärt:
Miserere*

* Prvič v Sloveniji

Nakup vstopnic:

Blagajna Slovenske filharmonije

Kongresni trg 10, Ljubljana

T +386 1 24 10 800

E info@filharmonija.si

Spletni nakup:

<https://filharmonija.kupikarto.si>

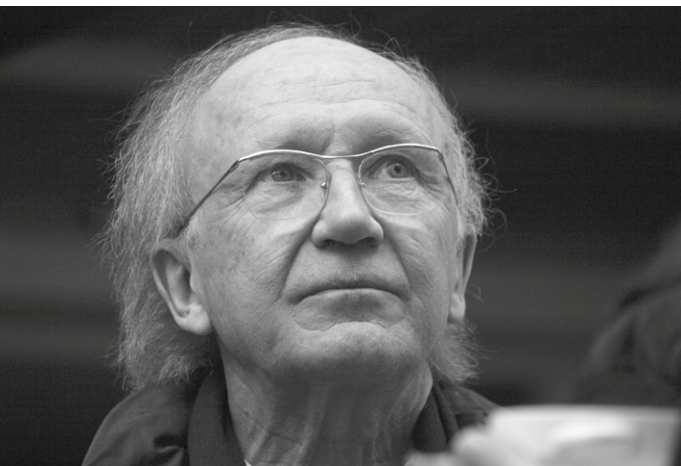
Slovenska
filharmonija

www.filharmonija.si

Heinz Holliger

dirigent

Foto: Deborah Tolksdorf

Heinz Holliger zaradi svoje vsestranskosti, virtuoznosti in inovativnosti sodi med najzanimivejše glasbene osebnosti našega časa. Izobraževal se je kar v treh glasbenih prestolnicah – Bernu, Parizu in Baslu. Pri Emilu Cassagnaudu in Pierru Pierlotu je študiral oboo, pri Savi Savovu in Yvonne Lefébure klavir, pri Sándorju Veressu in Pierru Boulezu pa komponiranje.

Po zmagah na mednarodnih tekmovanjih v Ženevi in Münchnu (ARD) se je začela njegova izjemna kariera oboista, ki ga je popeljala na koncertne odre največjih glasbenih ustanov. Z neverjetno vnemo se posveča sodobni glasbi, zato je veliko najslavnejših skladateljev (Berio, Carter, Henze, Penderecki, Stockhausen ...) svoje mojstrovine posvetilo prav njemu. Holliger se hkrati zavzema tudi za manj znane in redko predstavljene skladatelje.

Kot dirigent sodeluje z najuglednejšimi orkestri in zasedbami po vsem svetu, med njimi so Berlinski filharmoniki, Clevelandski orkester, Orkester

Concertgebouw iz Amsterdama, Londonski filharmoniki, Dunajski filharmoniki in simfoniki, nemški radijski orkestri, Orkester Tonhalle iz Züricha, Orkester Romanske Švice, Lyonski nacionalni orkester, Filharmonični orkester iz Strasbourga, Komorni orkester Mahler, Evropski komorni orkester, Komorni orkester iz Lozane, Godalni kvartet Juilliard idr.

Holliger je hkrati eden danes najbolj iskanih skladateljev. Njegove skladbe ekskluzivno izdaja založba Schott Music International. Med pomembnejšimi velja omeniti skladbe *Scardanelli*, *Violinski koncert*, *Lunea*, *Inceschantüm*, *Dämmerlicht*. Opera *Sneguljčica* (*Schneewittchen*), ki jo je napisal na besedilo Roberta Walterja, je bila krstno izvedena v Operi Zürich in je bila deležna odličnih odzivov tako kritiške javnosti kot širšega občinstva.

Je dobitnik številnih nagrad in priznanj (Abbatijeva nagrada na Beneškem bienalu, priznanje skladateljev Švicarskega združenja glasbenih umetnikov, nagrade mest Basla, Kopenhagna in Frankfurta, nagrada Ernsta von Siemensa, priznanje Züriških slavnostnih iger idr.), tudi diskografskih (Diapason d'Or, nagrada Midem Classical, Edisonova nagrada, Grand Prix du Disque, nagrada ECHO Klassik idr.). Številne zgoščenke, na katerih sodeluje kot oboist, dirigent in/ali skladatelj, izhajajo pri založbah Teldec, Philips, ECM, SWR – Hänssler Classic in Audite. Med drugim je posnel dela Charlesa Koechlina, vse simfonije Roberta Schumanna in Franza Schuberta ter svojo opero *Lunea*.

Prejel je častni doktorat Univerze v Zürichu, poleg tega pa je član berlinske Akademije umetnosti ter Londonske glasbene akademije.

November 2022

VIP 2

V skrivnosti

4. november 2022 ob 19.30

Predkoncertni pogovor ob 18.30

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Zbor in instrumentalni ansambel

Slovenske filharmonije

Tõnu Kaljuste, dirigent

Spored:

Alfred Schnittke: Rekviem

Arvo Pärt: Miserere*

* Prvič v Sloveniji

SMS 2

Glasovi notranjosti

10. in 11. november 2022 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Robertas Šervenikas, dirigent

Aleš Kacjan, flavta

Spored:

Algirdas Martinaitis: Nedokončana simfonija

Uroš Rojko: Inner Voices

Sergej Rahmaninov: Simfonija št. 3 v a-molu, op. 44

PVC 2

Črno in belo

18. november 2022 ob 19.30

Predkoncertni pogovor ob 18.30

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Zbor Slovenske filharmonije

Lorenzo Donati, dirigent

Spored:

Lorenzo Donati, Henry Purcell, Carlo Gesualdo,
John Tavener, Sven-David Sandström,
James MacMillan, Giovanni Pierluigi da Palestrina,
Arvo Pärt, Morten Lauridsen

FKK 2

Bachu

24. in 25. november 2022 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Philipp von Steinaecker, dirigent

Carolin Widmann, violina

Spored:

Andrej Makor: Koral*

Alban Berg: Koncert za violino in orkester

Felix Mendelssohn Bartholdy: Simfonija št. 5,
op. 107, »Reformacijska«

* Prva izvedba, naročilo Slovenske filharmonije

eurolakat

SiolNET.

DRUŽINA

TAM TAM

Če želite prejemati redna e-obvestila o programu Slovenske filharmonije, sporočite svoj e-naslov na info@filharmonija.si.

Koncertni list Slovenske filharmonije
Filharmonični klasični koncerti – FKK 1
Izdala: Slovenska filharmonija
Direktor Slovenske filharmonije in
umetniški vodja OSF: Matej Šarc
Umetniški vodja ZSF: Gregor Klančič
Avtorica spremne besede:
Katarina Bogunović Hočevar
Jezikovni pregled: Tanja Svenšek
Oblikovanje: Arih Dinamik, d. o. o.
Prelom: Vlado Trifkovič
Ljubljana, oktober 2022

Redakcija koncertnega lista je bila končana
24. oktobra 2022.

ISSN 2350-5117

Slovenska filharmonija –
Academia philharmonicorum

@slofilharmonija

Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije

Kongresni trg 10
1000 Ljubljana
T +386 1 2410 800
E info@filharmonija.si
www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je Vlada Republike Slovenije. Dejavnost Slovenske filharmonije financira Ministrstvo za kulturo.

Slovenska
filharmonija